

KIRJALLINEN KYSYMYS 209/2004 vp

VR:n matkalippujen jälleenmyyjien myyntipalkkiot

Eduskunnan puhemiehelle

VR on vähentänyt omia matkalippujen myyntipisteitään, mikä on merkinnyt matkalippujen myynnin loppumista monilta rautatieasemilta. Osalla näistä asemista lippujen myynti on ulkoistettu jälleenmyyjille, mikä on mahdollistanut matkalipun ostamisen edelleen asemalta. Samalla on mahdollistettu usein myös kahvilapalvelujen säilyminen asemalla junia odottaville matkustajille.

VR on sopinut yrittäjille maksettavista korvauksista, joiden suuruus on määräytynyt myytyjen lippujen hinnan perusteella. VR on yksipuolisesti sanonut sopimukset irti ja esittänyt yli 50 prosentin alennusta entisen sopimuksen jälleenmyyntikorvauksen määrään. Tämä yksipuolinen korvausprosentin alentaminen uhkaa lopettaa koko toiminnan kannattamattomana, mikä merkitsee esim. Oriveden asemalla lippujen myynnin loppumista ja samalla myös muiden palvelujen päättymistä. Lipunmyynnin loppuminen Ori-

veden asemalla merkitsee matkustajien eriarvoisuuden lisääntymistä, mitä edelleen lisääisi VR:n ehdottama muutaman euron lipun kirjoitusmaksun periminen lipun Orivedeltä ostavalle asiakkaalle. VR:n tarjoamat liikennepalvelut ovat yhteiskunnan peruspalveluja, ja niiden hinnoittelun on oltava tasapuolista ilman asemakohtaisia korotuksia. VR:n taloudellinen tulos oli selvästi voitollinen viime vuodelta, joten yhtiön taloudellisella tilanteella ei voi perustella lippujen jälleenmyyjiin kohdistuneita toimia.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin hallitus ryhtyy VR:n lipunmyynnin jälleenmyyntipalvelujen turvaamiseksi vähintään nykyisessä laajuudessa?

Helsingissä 16 päivänä maaliskuuta 2004

Mikko Kuoppa /vas

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitannut valtioneuvoston asianomaisen jäsenen vastattavaksi kansanedustaja Mikko Kuopan /vas näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 209/2004 vp:

Mihin toimenpiteisiin hallitus ryhtyy VR:n lipunmyynnin jälleenmyyntipalvelujen turvaamiseksi vähintään nykyisessä laajuudessa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

VR-Yhtymä Oy, jonka tytäryhtiö on VR Osakeyhtiö, on valtion omistama itsenäinen osakeyhtiö, joka noudattaa toiminnassaan osakeyhtiölain periaatteita. Osakeyhtiön toimielinten tehtävät on määritelty yhtiöjärjestyksessä. Kysymyksessä esiin tuotu asia kuuluu yhtiön toimivan johdon vastuulle. Asia ei kuulu yhtiökokouksessa tai valtioneuvostossa käsiteltäviin asioihin.

VR Osakeyhtiöltä saadun selvityksen mukaan yhtiö on päättänyt toteuttaa matkatoimistosopimustensa uudistamisen 1.3.2004 alkaen. Perusteluna on se, että lentoyhtiöt, joiden kanssa VR osaltaan kilpailee, ovat laajalti alkaneet soveltaa niin sanottua nollaprovisiota jälleenmyyjilleen. Tämä tarkoittaa sitä, että lentolipun hinta ei sisällä lainkaan myyntipalkkiota, vaan matkatoimisto saa myyntikatteensa erillisistä, itse päättämistään toimitusmaksuista.

Edellä kerrottu menettely on asettanut VR:n kustannuksellisesti epäedulliseen asemaan kilpailijoihinsa verrattuna, koska se on maksanut perinteisesti 8—10 prosentin provisioita. Tätä kustannusta siis lentoyhtiöillä ei VR:ään verrattuna ole.

VR Osakeyhtiön mukaan se on toteuttanut uudistuksen irtisanomalla matkatoimistosopimuksensa sopimuksen ehtojen mukaisesti ja tarjoamalla pääsääntöisesti uutta, neljän prosentin provisiotasolle muutettua sopimusta tilalle.

Samaan aikaan on junalippujenkin kirjoittamiseen käytettävän Finnres-järjestelmän tuotanto-käyttö loppumassa VR:stä kokonaan riippumattomista syistä. VR on näin ollen joutunut investoimaan matkatoimistojen käyttämään varausjärjestelmään merkittävän summan. Uusi, matkatoimistojen kanssa yhdessä suunniteltu järjestelmä tulee käyttöön vaiheittain kevään ja kesän aikana. Se on suunniteltu helppokäyttöiseksi, nykyistä nopeammaksi sekä automatisoimaan matkatoimiston taustatoimintoja (tilitykset ym.) siten, että tehokkuus matkatoimistoissa lisääntyy.

Uuden järjestelmän käyttöalue on myös nykyistä laajempi, sillä esimerkiksi kansainvälisten junalippujen kirjoitus on uudella järjestelmällä samalla tavalla mahdollista kuin kotimaan lippujenkin. Uusi järjestelmä on siis helppokäyttöisempi, tehostaa toimintaa ja tuo uutta myytävää VR:n jälleenmyyjille.

Sopimusmuutokset on nyt VR Osakeyhtiön toimesta viety läpi. Myynti jatkuu uudistetuin sopimuksin eri jälleenmyyjien noin 250 myyntipisteessä ympäri maata. Lippuja on saatavana luonnollisesti myös VR:n 75 asemalla olevasta lipunmyynnistä, 60 automaatista sekä Internetistä, jonka kautta lippuja voi tilata myös postitse kotiin toimitettuna. Kesään mennessä tulee mahdolliseksi myös Internetistä ostetun lipun tulostaminen kotitietokoneella asemalla käymättä. Tämän lisäksi junaan voi aina nousta ilman lippua. Mikäli asemalla ei ole junan lähtiessä lipunmyynti avoimena, ei junassa peritä lipusta mitään lisämaksua.

Matkatoimistot ovat jo ennen VR:n sopimus-uudistusta ryhtyneet perimään asiakkailtaan pääsääntöisesti 6—10 euron toimitusmaksuja junalippujen myynnistä. Kun otetaan huomioon keskimääräisen junalipun hinta, tulee provision alennus korvatuksi jälleenmyyjän tulonmuodotuksessa esimerkiksi noin 2 euron toimitusmaksun korotuksella. Mainittakoon, että lentolipuita perittävät toimitusmaksut vaihtelevat osapuolteen välillä 20—60 euroa.

Tehty lipunmyynnin lopettamispäätös Orivedellä on kyseisen yrittäjän oma päätös. Muut jäl-

leenmyyjät pääsääntöisesti korvaavat vähentyneen provision joko uuden järjestelmän avulla toimintaa tehostamalla tai pienellä palvelumaksun korotuksella tai molemmilla.

Tämänhetkisen tiedon mukaan Oriveden asemalla oleva kahvio ei jatka lipunmyyntiä uusien sopimuksin. Jotkin kaupungeissa ja taajamissa toimivat, lähinnä manuaalisesti myyneet, pienivolyymiset myyntipisteet ovat lopettaneet lipunmyynnin, kun ylivoimaisesti suurin osa jälleenmyyjien toimipisteistä jatkaa nyt uusien sopimuk-

Helsingissä 6 päivänä huhtikuuta 2004

Liikenne- ja viestintäministeri Leena Luhtanen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 209/2004 rd undertecknat av riksdagsledamot Mikko Kuoppa /vänst:

Vilka åtgärder ämnar regeringen vidta för att säkerställa återförsäljningen av VR:s biljetter i minst nuvarande utsträckning?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

VR-Group Ab, där dotterbolaget VR Aktiebolag ingår, är ett självständigt statsägt aktiebolag som i sin verksamhet följer principerna i lagen om aktiebolag. Bestämmelser om de olika organens uppgifter inom aktiebolaget finns i bolagsordningen. Den fråga som behandlas i spörsmålet ingår i den operativa ledningens ansvarsområde. Frågan behandlas alltså varken på bolagsstämman eller i statsrådet.

VR Aktiebolag uppger att bolaget har beslutat att se över sina avtal med resebyråerna från den 1 mars 2004. Reformen motiveras med att flygbolagen, som VR konkurrerar med, numera i stor utsträckning tillämpar en så kallad nollprovision på sina återförsäljare. Detta betyder att ingen försäljningsprovision ingår i priset på en flygbiljett, utan att resebyråerna får täcka kostnaderna för försäljningen med separata expeditionsavgifter som de själva bestämmer storleken på.

Förfarandet har gjort att VR i kostnadshänseende råkat i underläge i relation till konkurrenterna, eftersom VR sedan tidigare har betalat en provision på 8—10 procent, medan flygbolagen inte har haft den utgiften.

VR Aktiebolag har genomfört reformen genom att säga upp avtalen med resebyråerna i en-

lighet med avtalsvillkoren och i stället erbjuda dem nya avtal med en justerad provision på fyra procent.

Samtidigt kommer systemet Finnres, som också används för utskrivning av tågbiljetter, att slopas av orsaker som inte beror på VR. Följaktligen har VR varit tvunget att investera ett ansevärt belopp i det bokningssystem som resebyråerna använder. Det nya systemet har tagits fram i samråd med resebyråerna och införs stegvis i vår och i sommar. Det är lätt att använda och snabbare än det befintliga systemet. Dessutom automatiseras en del av resebyråernas funktioner, till exempel avräkningen, vilket ger större effektivitet för resebyråerna.

Också användningsområdet för det nya systemet kommer att vara bredare än nu, eftersom bland annat internationella tågbiljetter kan skrivas ut på samma sätt som biljetter i inrikestrafik. Det nya systemet är således lätthanterligare, det effektiviserar verksamheten och ger VR:s återförsäljare nya produkter att sälja.

VR Aktiebolag har nu genomfört reformen av sina avtal med resebyråerna. Försäljningen fortsätter på grundval av nya avtal med ca 250 återförsäljare på olika håll i landet. Biljetter kan naturligtvis köpas också från biljettförsäljningen på VR:s 75 stationer, från totalt 60 biljettautomater eller via Internet, där det även är möjligt att beställa biljetter för hemleverans per post. Före sommaren blir det också möjligt att själv skriva ut en Internetbiljett som köpts via en hemdator utan att behöva gå till stationen. Dessutom kan man alltid stiga på tåget utan en biljett. Om biljettförsäljningen på stationen är stängd då tåget avgår uppbärs ingen tilläggsavgift för en biljett som köps på tåget.

Redan innan VR såg över sina avtal hade resebyråerna infört en expeditionsavgift på 6—10

euro för försäljningen av tågbiljetter. Med beaktande av genomsnittspriset på en tågbiljett kan återförsäljarna kompensera inkomstbortfallet till följd av den uteblivna provisionen genom att till exempel höja expeditionsavgiften med ca 2 euro. Det kan nämnas att expeditionsavgiften för flygbiljetter varierar mellan 20 och 60 euro.

Beslutet att upphöra med biljettförsäljningen i Orivesi är fattat av företagaren själv. Andra återförsäljare har i regel gått in för att ersätta de minskade provisionerna antingen genom att ef-

fektivisera sin verksamhet med hjälp av det nya biljettsystemet eller genom att höja expeditionsavgiften en aning eller en kombination av dessa.

Enligt den information som nu finns till hands kommer caféet på Orivesi station inte att fortsätta biljettförsäljningen med stöd av ett nytt avtal. Vissa i städer och tätorter belägna försäljningsställen som närmast sålt biljetter manuellt i liten skala har slutat med biljettförsäljningen, medan en övervägande majoritet av återförsäljarna fortsätter försäljningen med nya avtal.

Helsingfors den 6 april 2004

Kommunikationsminister Leena Luhtanen